

Kollel Yom Rishon

Sunday Morning Learning Program for Men

WWW.KOLLELYOMRISHON.ORG

“A Changing World in Halacha”

1) Orach Chaim, 345
שולחן ערוך אורח חיים סימן שמה

2) Biur Halacha, ibid.
ביאור הלכה סימן שמה

3) Shu"t Igrot Moshe, Orach Chaim (4:66)
שו"ת אגרות משה חלק או"ח ד סימן סו

4) Shu"t HaRan, 5
שו"ת הר"ן סימן ה

5) Masechet Nazir, 57b
תלמוד בבלי מסכת נזיר דף נז עמוד ב

6) Tosafot, ibid.
תוספות מסכת נזיר דף נז עמוד ב

Rabbi Zevulun Charlop
ה' אדר תשס"ו • 3/05/'06

A program of
Yeshiva University's
Center for the Jewish Future

סעיף ז

איזהו רשות הרבים, רחובות ושווקים הרחבים ט"ז אמה ואינם מקורים ואין להם חומה, ואפ"י יש להם חומה אם הם מפולשים משער לשער (ואין דלתותיו נעולות בלילה) (טור) הוי רשות הרבים. ויש אומרים שכל שאין ששים רבוא עוברים בו בכל יום אינו רשות הרבים.

2) ביאור הלכה סימן שמה

ועתה נבוא להתבונן אודות מה שכתבו המ"א והט"ז דרוב פוסקים ס"ל כה"א הנה באמת כפי מה שהעתיק הב"י בקיצור נמרץ את עקרי השיטות דימו הם שרק אלו הם החולקים בזה [וכונת הב"י היה כיון שאנו מוצאים כמה מגדולי הראשונים שמחמירין בזה ע"כ בודאי עכ"פ נכון להחמיר] אבל כאשר חפשנו דבר זה בפוסקים מצאנו עוד הרבה מגדולי הראשונים המחמירים בענין זה. אכן מתחלה אחשב דעת המקילין בזה ראשון לכולם הביא זה בשם בה"ג [ואינו בבה"ג שלפנינו] ורש"י בעירובין [דף ו' ודף נ"ט] וסמ"ג וסמ"ק וספר התרומה ורבינו מאיר ורוקח ותוספות פרק במה אשה [ולר"י משמע שם דלא פסיקא ליה כולי האי דבר זה] והרא"ש פ"א דעירובין והא"ז והטור ורי"ו אכן לעומת זה יש הרבה שסוברין שר"ה הוא מן התורה כשרבים בוקעין במקום הזה אם הוא מפולש ולא בעינן ס' רבוא הלא המה הרמב"ם והר"ת והרמב"ן והרשב"א והריטב"א והרה"מ והר"ן בפרק במה אשה והגהת מרדכי במסכת שבת והרשב"ם [בהגה"ה פ"ק דשבת בשם הרשב"ם בדין האסקופה שהחמיר שם מאוד נגד דינא דגמרא וכתב שאין לנו וכו' ויבוא לידי איסור תורה עי"ש הרי דס"ל שגם בזמנה"ז שאין בנמצא ס"ר ג"כ יש מן התורה ר"ה] וכן ר"א ממיץ בספר יראים שלו [שלא הזכיר כלל בתנאי ר"ה שישים רבוא] והריב"ש והמאירי פ"ו דשבת כולם ס"ל דלא בעינן ס' רבוא ועיין בריטב"א פרק כיצד מעברין כתב שם שרוב הגאונים סוברין כן וגם בודאי מסתברא כן דאלו אם היה ר"ה דוקא מס' רבוא לא היה משתמיט הגמרא להשמיענו ד"ז וגם בדף ז' ע"א דקמקשה הגמרא אטו כל הני לאו כרמלית נינהו אמאי לא תירץ דאתו לרבנות היכא דלא היה ס' רבוא וגם דידוע שגזרו חז"ל לענין תקיעת שופר בשבת [וכן לענין קריאת המגילה] וביטלו עשה דאורייתא לכלל ישראל כדי שלא יבוא לידי חילול שבת שיביא אותו אצל חכם וילמדנו ואי אמרת דהוא דוקא כשיש באותה העיר ס' רבוא הוא דבר שאין מצוי כלל וכלל כ"א איזה עיר יחידה בעולם. וע"כ בודאי יש להחמיר כסברא הראשונה וכמו שכתב הרש"ל והמשאת בנימין ומה שהביא הט"ז ראייה מדברי הרמ"א בסימן רמ"ו שכתב שם שכל רשויות שלנו כרמלית הם כתב הבית מאיר דאינו ראייה כלל דשם איירי לענין להחמיר וכן מה שמסתפק שם בדברי הרשב"א גופא כבר דחו דבריו כמה אחרונים דמה שכתב הב"י זו הקושיא היינו קושיא ראשונה שמתירא להוציא וגם הראו בכמה מקומות בתשובותיו בסימן תקכ"ב ובסימן תש"ח בקיצור וכן העידו הריטב"א והריב"ש בשמו שסובר דלא בעינן ס' רבוא ועיין בספר גאון יעקב שכתב בשם הגר"א ז"ל ג"כ המחמירין מכל זה מוכח שיש להחמיר כדעה הראשונה [אך במקום שיש עוד צד להקל יש לסמוך על הסברא אחרונה כ"כ א"ר עי"ש] ומ"מ אין בנו כח למחות ביד המקילין שהם סומכין על הפוסקים העומדים בשיטת בה"ג ורש"י הנ"ל אבל כל י"ש בודאי יש להחמיר לעצמו דבזמנינו יש ג"כ ר"ה מן התורה וממילא אין לסמוך על עירוב של צוה"פ דבעינן דוקא דלתות

3) שו"ת אגרות משה חלק או"ח ד סימן סו

והנה יש מקום לומר דזה ששיבחו חז"ל ויק"ר ל"ב בגלות מצרים שלא שינו את שמותן הוא לקודם מתן תורה שלא היה היכר גדול בשביל קיום המצות דבני נח ובפרט שחלק גדול מישראל עבדו ג"כ ע"ז ורובן לא מלו את בניהם עד סמוך להגאולה כשהיו צריכין לאכול הפסח שמל אותן יהושע ומשמע שהיה רוב גדול לבד שבט לוי שהם מלו את בניהם כדכתיב ובריתך ינצורו בברכת משה ואף שפרש"י על אלו שנולדו במדבר היה זה גם במצרים כמפורש במדרשות, שלכן בשביל האמונה שיגאלו ורצו שיהיו ניכרין שהם ישראל הנהיגו להקפיד שלא ישנו את שמם ולא ישנו את לשונם ומטעם זה שייך זה להגאולה משום שבשביל אמונת הגאולה הקפידו על זה, אבל אחר מתן תורה אין לנו חיוב מדינא וגם לא מעניני זהירות ומוסר אלא מה שנצטוינו התרי"ג מצות לדורות והמצות שנצטוו לשעשה וכפי שנאמרו בתורה שבעל פה ולכן לא הקפידו ע"ז רבותינו דהא אף עניני זהירות ומוסר ומעלה נמי נאמרו מסיני עיין בריש פרקי אבות ברע"ב ולא היה זה בקבלה שכן איכא מעלה גם אלאחר מתן תורה אלא שבזכות זה נגאלו אבותינו שאפשר לפרש שהיה מעלה ודבר טוב רק אצלם כדלעיל ולא אחר מתן תורה. ואף שמסתבר כן מסתפינא לומר זה בלא ראיות גדולות.

4) שו"ת הר"ן סימן ה

אבל על הדב"ס הנעשה בארצכם יכול אני ללמד זכות ולפוטרו מן הדין, שהרי הסכימו הגאונים שישמעאלים אין יינן אסור אלא בשתייה ולא בהנאה כלל, כמו שכתב הר"מ ז"ל בפרק י"א מהלכותיו + מאכלות אסורות ה"ז+ לפי שאינם עובדי ע"ז ואין ביינן חשש נסוך נמצא שאינו נאסר אלא משום חתנות וכיון שאין איסורו אלא משום בנותיהן כל שאוכל אותו בדרך שאין בו משום חתנות אפשר שהוא מותר, והדב"ס אין ספק שאין בו משום חתנות דלא גרע מיין מבושל דלית ביה משום חתנות כדאייתא בפרק אין מעמידין [ע"ז ל א]. וא"ת הרי כשהיה תחלתו יין נאסר והיכי פקע איסוריה משום דבשליה, בוא ואראך דוגמתה וגדולה ממנה דאמרינן התם בפרק אין מעמידין /עבודה זרה/ [לא ב] גבי שכר של גויים רב פפא מפקין ליה לבבא דחנותא ושתי, רב אחא מדפתי מייתו ליה לביתיה ושתי ותרווייהו משום חתנות סבירא להו אלא רב אחא עביד הרחקה טפי, אלמא כל שאיסורו משום חתנות אינו אסור אלא כששותהו בענין שקרוב לבא לידי חתנות שהרי השכר הזה כשהיה בפנים היה נאסר וכשיצא לחוץ הותר, אף הדב"ס הנעשה בארצכם כיון שאין

איסורו אלא משום חתנות אפשר שכשנעשה דב"ס הותר אעפ"י שכשהיה מתחלתו יין נאסר, ואע"פ שזה ההיתר של שחר אין למדין ממנו לכל הנאסרים משום חתנות [שאינן דינם שוה בכך שהרי הפת אין איסורו אלא משום חתנות] ואפילו הכי אמרינן התם בפרק אין מעמידין /עבודה זרה/ [לה ב'] איבו מנכית ואכיל בי מצרי דמתא אמר להו רבא ואיתימא רב נחמן לא תשתעו מיניה דאיבו דאכיל נהמא דארמאי, כבר כתבו המפרשים דשאני פת דאלים חתנות דידיה מפני שהכל צריכים לו ועוד שהוא מעשה נשים מה שאין כן בשכר, ואפי' לדברי מי שאומר שטעם הקולא של שחר מפני שהראשונים לא אסרוהו אלא האחרונים הוא שנהגו בו חשש חתנות לפיכך הקילו בו, מ"מ הרי אתה רואה שהדברים הנאסרים משום חתנות אינם נאסרים לחלוטין שיהיו כאלו גוף האיסור הוא, והרי אתה רואה בגמרא /עבודה זרה/ [לה ב'] שנשאו ונתנו אפי' גבי פת לחלק בין עיר לשדה אלמא מה שנאסר משום בשולי גויים לא בכל ענין נאסר אלא הכל לפי האיסור והכל לפי מה שחתנותו קרוב. ועל זה סמך הרא"ה ז"ל בגוי שבא לבשל לחולה בשבת שמותר לבריא במוצאי שבת וליכא משום בשולי גויים ומשום חתנות דבכל כהאי היכרא איכא. עוד התיר בגוי שבשל לעצמו דברים המותרים בין בחול בין בשבת שאע"פ שהתבטל אסור משום בשולי גויים אבל הכלים מותר להשתמש בהם אחר הדחה דלגבי עזולי הכלים לא מסתבר למימר דגזרו ואסרו בהא משום געולי גויים דבהא ליכא ודאי משום חתנות.

ואף אני אומר שאפשר לדון להלכה שהדב"ס שבארצכם יהא מותר שאין עליו תורת יין ומתחילת דריכתו לא לכך נתכוונו וליכא למימר כיון שנאסר כשהיה יין היאך פקע איסורו, שכבר הוכחתי שאין אומר כן בדברים שהם נאסרים משום חתנות בלבד. וזה ההיתר השכל מקבלו והסברא נוחה הימנו, אבל למעשה אני אוסר לפי שראיתי קצת מן הגדולים שחלקו על הרא"ה ז"ל ואסרו פליטת הכלים הבלועים מבשולי גויים אע"פ שהם דברים מותרים והצריכו הכלים הגעלה ואם של חרס ישברו, והרב בעל התרומה מזה הדעת, ולפיכך ראוי להנהיג איסור בדב"ס שלכם. (ופג"י) [ופורץ גדר ישכנו נחש] ושלוה לכם.

5) תלמוד בבלי מסכת נזיר דף נז עמוד ב

נזיר שהיה טמא בספק ומוחלט בספק אוכל בקדשים לאחר ששים יום ומגלח ד' תגלחות והא קעביד הקפה אמר שמואל באשה וקטן אמר רב הונא המקיף את הקטן הרי הוא חייב א"ל רב אדא בר אהבה לרב הונא ודידך מאן מגלח להון אמר ליה חובה תקברינן חובה לבניה כולהו שני דרב אדא בר אהבה לא אקיים ליה זרעא לרב הונא מכדי תרוייהו סבירא הקפת כל הראש שמה הקפה במאי קמיפלגי רב הונא סבר +ויקרא יט+ לא תקיפו פאת ראשכם ולא תשחית [את] פאת זקנך כל שיש לו השחתה יש לו הקפה והני נשי הואיל וליתנהו בהשחתה ליתנהו נמי בהקפה ורב אדא בר אהבה סבר אחד המקיף ואחד הניקף במשמע ואיתקש מקיף לניקף כל היכא דניקף מיחייב מקיף נמי מיחייב והאי קטן הואיל והוא גופיה לאו בר עונשין הוא דמיחייב מקיף נמי לא מיחייב

6) תוספות מסכת נזיר דף נז עמוד ב

ורב אדא בר אהבה סבר אחד המקיף ואחד הניקף במשמע - פשטיה [דקרא] ודאי לניקף אזהר רחמנא דהא פאת ראשכם כתיב דהיינו הניקף ומיהו מדקאמר לא תקיפו ולא כתיב לא תוקפו הוסב הלאו גם על המקיף כדי להקיש מקיף לניקף כלומר כל היכא דניקף בר חיובא הוא כל מקיף נמי בר חיובא הוא וההוא קטן הואיל וגופיה לאו בר עונשין הוא ולא מיחייב מקיף ליה נמי לא מיחייב ואפי' איש שרי לאקופי לקטן ואין לתמוה מנא ליה להש"ס דרב אדא בר אהבה סבר מותר לגדול להקיף את הקטן דמשמע ליה מדקאמר ליה לרב הונא ודידך מאן מקיף להו דמשמע לדידי אפי' גדול מקיף לקטן אבל לדידך מאן מקיף להון והאי דלטייה היינו לפי סברתו דרב הונא דאסר לגדול להקיף לקטן ואמר ליה כיון דאסרת לגדול להקיף לקטן גם האשה אסורה להקיף לקטן דלא ס"ל למדרש לרב אדא לדרוש כל שישנו בהשחתה ישנו בהקפה לפטור אשה המקפת אחרים ואע"ג דבקיודשין כפ' קמא (דף לה:) דרשינן הכי כל שישנו בהשחתה ישנו בהקפה כו' לפטור נשים הניקפות בהיא דרשה מודה רב אדא משום דפשטיה דקרא איירי בניקף אבל מה שדורש רב הונא נמי לא תקיפו אמקיף מלישנא דלא תקיפו ומקישו להשחתת זקן לפטור האשה המקפת אפי' לגדול בהא ודאי פליג רב אדא דלית לן להקיש הקפה להשחתה אלא במאי דאיירי פשטיה דקרא כגון בניקף והשתא פליגי בתרתי רב הונא סבר דאשה שריא להקיף בין גדול בין קטן הואיל ואינה בהשחתה אינה בהקפה בין להיות בהקפה דאיירי ביה פשטיה דקרא בין להקיף אחרים ורב אדא סבר דודאי אשה פטורה מלהיות ניקפת מהקישא דהשחתה דאיירי ביה פשטיה דקרא אבל מלישנא דלא תקיפו דדרשינן מיניה לחייב גם המקיף גם האשה חייבת בההוא ולא נפטרה מהקישא דהשחתה כיון דלא איירי ביה פשטיה דקרא ועוברת בלאו אם הקיפה לגדול ופליגי נמי בקטן דרב הונא סבר גדול המקיף את הקטן חייב ולא מסתברא ליה לרב הונא למידרש דמשום דאפקיה קרא בהך לישנא דלא תקיפו דמשמע אמקיף ואניקף למימר דהיכא דניקף לאו בר חיובא מקיף נמי פטור דהיינו למיגמר מגברא על גברא לא משמע ליה ורב [אדא] סבר דלהכי אפקיה קרא בהך לישנא למימר היכא דניקף לאו בר חיובא מקיף נמי פטור היילך גדול המקיף לקטן פטור ונראה דקיי"ל כרב הונא דאשה שריא להקיף קטן וה"ה לגדול דסוגיא דהש"ס כוותיה בפרק קמא דבבא מציעא (דף י:): דקאמר מאי בינייהו איש דאמר לאשה אקיפי לי קטן וקאמר דהשלית דהיינו האשה לאו בת חיובא היא אלמא דאשה מותרת להקיף לקטן כרב הונא ומדנקט נמי אשה ולא איש משמע נמי דאיש המקיף לקטן חייב והיינו נמי כרב הונא והוה מצי למימר התם שהאיש אמר לאשה אקיפי לי גדול כיון דסוגיא אולא אלא הגדול לא יאבה שמוע לה שתקיפנו כי הוא יתחייב אבל קטן לאו בר מחאה הוא ולא בר עונשין הוא וא"ת ולרב אדא דמקיש מקיף לניקף וה"ה דנקיש ניקף למקיף ונימא כל היכא דמקיף לאו בר חיובא ניקף נמי פטור ויהיה מותר להיות ניקף מן העובד כוכבים וי"ל לרב אדא מקיף לניקף מקשינן משום דעיקר חיובא דקרא אניקף כתיב לא תקיפו פאת דהיינו פאת דניקף בר חיובא גם המקיף חייב ואי הניקף לאו בר חיובא הוא המקיף פטור אבל כשהניקף בר חיובא אף אם אין המקיף בר חיובא אסור דקרא אתי לאקושי מקיף דמשמע מלישנא דלא תקיפו אניקף דמשמע מגופיה דפשטיה דקרא אבל אין סברא להקיש גופיה דקרא דהיינו הניקף למקיף דלא משמע אלא מלישנא בעלמא לא תקיפו ולא מגופיה דקרא ותדע דאם לא כן מצורע אמאי דחי לאו דהקפה והא אפשר לקיים שתיהם שיקיפהו קטן ואשה ועובד כוכבים אלא שמע מינה כדפרישית וא"ת ולרב הונא דלא מקיש מקיף לניקף ואע"ג דניקף לאו בר חיובא הוא מיחייב מקיף אם כן המקיף את העובד כוכבים לחייב כמו המקיף לקטן ודוחק לחלק משום דקטן אתי לכלל חיוב דהשתא מיהא לאו בר חיובא הוא וטעמא דרב הונא לא תלי בהכי אלא משום דלא מקיש מקיף לניקף ונראה להר"ף דיש לומר הואיל וכתוב פאת ראשכם אישראל קאי קרא ולא אעובד כוכבים וצ"ע במקיף את האשה אי מיחייב כמו בקטן לרב הונא.